

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar

En granskning av självbiografier av vuxna barn till missbrukare

Emelie Snögren
Sara Westlund

2018

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Examensarbete i socialt arbete

Handledare: Thérèse Von Braun
Examinator: Peter Öberg

Förord

Vi vill tacka vår handledare Therese för all hjälp vi har fått under skrivandet av studien. Arbetet har varit jämnt fördelat mellan de två författarna i denna litteraturstudie.

Emelie Snögren och Sara Westlund

Gävle den 18-08-24

Abstract

Title: *“Growing up with alcohol abusing parents - an examination of biographies written by adult children of alcoholics”*

The purpose of this study has been to gain an increased understanding of the experiences of adult children of alcoholics. The questions answered were “How is the childhood upbringing of children of alcohol abusive parents described from the child's perspective in six different autobiographies?” and “What psychosocial consequences do the authors of six autobiographies report from having grown up with an alcohol-abusing parent?”. It was a qualitative study based on six biographies written by adult children of alcoholics. A negative self image was identified in the biographies, which from Bowlby's attachment theory can be explained by the insecure/ambivalent attachment to the abusive parent. Based on cognitive theory the self image was a results of learning. The results conforms with previous research findings.

Key words: Adult children of alcoholics, alcohol abuse, childhood upbringing, children's perspective, psychosocial impacts

Sammanfattning

Titel: *“Att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar-En granskning av självbiografier av vuxna barn till missbrukare”*

Studiens syfte var att få en ökad förståelse och djupare inblick i numera vuxna barns upplevelser av att växa upp med en alkoholmissbrukande förälder. De frågeställningar som besvarades var “Hur beskrivs uppväxten för barn till missbrukande föräldrar från barnets perspektiv i sex olika självbiografier?” och “Vilka psykosociala konsekvenser uppger författarna till sex självbiografier att de drabbats av på grund av att de växt upp med en alkoholmissbrukande förälder?”. Det var en kvalitativ litteraturstudie som baserades på sex olika självbiografier. Sammantaget konstaterades att samtliga författare till självbiografierna har påverkats negativt av förälderns missbruk. Hos samtliga författare påträffades en negativ självbild vilket utifrån anknytningsteorin förklaras av den otrygga/ambivalenta anknytningsrelationen till den missbrukande föräldern. Utifrån kognitiv teori är självbild ett resultat av inläring. Resultatet i studien överensstämmer med vad som framkommer i tidigare forskning.

Nyckelord: Alkoholmissbruk, barns perspektiv, psykosociala konsekvenser, uppväxtförhållanden, vuxna barn till alkoholister

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Relevans för socialt arbete	2
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Uppsatsens disposition.....	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Sökprocess	4
2.2 Självbild.....	4
2.3 Skuld och skam.....	5
2.4 Relationen till den missbrukande föräldern.....	6
2.5 Bristande omsorg	7
2.6 Sammanfattning av kunskapsområdet	8
3. Teorier	9
3.1 Kognitiv teori.....	9
3.2 Anknytningsteori	10
4. Metod.....	13
4.1 Datainsamling och urval.....	13
4.2 Valda primärdokument	13
4.3 Analysverktyg.....	15
4.4 Validitet och reliabilitet	16
4.5 Förförståelse	17
4.6 Etiska ställningstaganden	17
5. Resultat	18
5.1 Resultatredovisning	
5.1.1 Självbild.....	18
5.1.2 Skuld och skam.....	20
5.1.3 Relationen till den missbrukande föräldern.....	22
5.1.4 Bristande omsorg.....	24
5.2 Sammanfattning av resultat	25
6. Analys.....	26
6.1 Analys utifrån kognitiv teori.....	26
6.2 Analys utifrån anknytningsteori	27
7. Diskussion	29
7.1 Diskussion av resultat och analys.....	29
7.2 Jämförelse med tidigare forskning	30
7.3 Diskussion av metod.....	31
7.4 Förslag på vidare forskning	32
8. Referenslista	33
9. Bilaga.....	37

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Många individer växer upp med en eller flera anhöriga som missbrukar alkohol. När ett barn växer upp med en förälder/föräldrar som missbrukar kan det medföra bland annat oro, svårigheter i skolan och andra negativa konsekvenser på längre sikt (Socialstyrelsen, 2013). Barn och unga behöver trygga vuxna som är kapabla till att ge barnet den omvårdnad hen behöver. Oftast är barnets föräldrar dessa trygga vuxna, men i vissa fall är föräldrarna inte kapabla till att se barnets behov och tillgodose dessa. Brister i omsorg kan bero på flera saker och missbruk av alkohol har visat sig vara en faktor (Socialstyrelsen, 2009).

Barn i åldern 0 till 17 år i Sverige som bor med en förälder som missbrukar uppskattas till ungefär 200 000, dock är antalet barn som får hjälp och stöd från myndigheter lågt i jämförelse. Wilens (1994) har framställt ett sammandrag av studier där det framgår att i princip alla barn till missbrukande föräldrar påverkas negativt vad gäller deras välbefinnande och utveckling. Det kan exempelvis röra sig om personlighetsstörningar, psykisk problematik, intellektuella funktionsvariationer samt psykosociala svårigheter (Lagerberg & Sundelin, 2000).

Hjern, Arat & Vinnerljung (2014) har genomfört en studie baserad på en uppföljning i ung vuxen ålder av personer födda på 1970-talet. 7,8 procent av dem hade under barndomen en eller båda föräldrar som vårdats på sjukhus till följd av missbruk och/eller psykisk sjukdom. Det framgår i resultatet att barn till missbrukande föräldrar oftare än andra har låga betyg, i lägre utsträckning än andra slutför en eftergymnasial utbildning samt har en ökad risk för att själv utveckla ett missbruk. Även psykisk ohälsa, kriminalitet samt en oordnad ekonomi är vanliga konsekvenser av att ha vuxit upp med en förälder med missbruksproblematik.

I denna studie vill vi undersöka barns egna upplevelser av att ha växt upp med alkoholmissbrukande föräldrar. Detta kommer att utföras med utgångspunkt i sex självbiografier.

1.2 Relevans för socialt arbete

Begreppet sociala problem är komplext och brett. Alkoholmissbruk, narkotikamissbruk och kriminalitet är exempel på sociala problem som kan förekomma i ett samhälle (Meeuwisse & Swärd, 2002).

Lagerberg & Sundelin (2000) beskriver en koppling mellan alkoholmissbruk hos föräldrar och en negativ påverkan på barnet, det kan exempelvis röra sig om avvikelser i uppförandet hos barnet.

Professionella inom socialt arbete kan vara till hjälp för barn och unga som lever i ett hem där förälder/föräldrar missbrukar droger. Kunskap om området är därför relevant och viktigt för att kunna utveckla samt skapa nya stödinsatser för barn och unga som lever i en familj där missbruksproblematik förekommer. Denna studie är relevant för socialt arbete och den kan bidra med kunskap för professionella inom vård och omsorg, som arbetar med personer som har missbruksproblematik.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur en uppväxt med missbrukande förälder/föräldrar skildras i sex olika självbiografier utifrån författarnas egna perspektiv. Utifrån studiens syfte har vi valt att besvara följande två frågeställningar:

Hur beskrivs uppväxten för barn till missbrukande föräldrar från barnets perspektiv i sex olika självbiografier?

Vilka psykosociala konsekvenser uppger författarna till sex självbiografier att de drabbats av på grund av att de växt upp med en alkoholmissbrukande förälder?

Med psykosociala konsekvenser avser vi konsekvenser som innefattar mentala, emotionella samt sociala faktorer. Ur ett psykosocialt perspektiv uppfattas den omgivande sociala miljön som betydande för människans utveckling. Att någonting anses psykosocialt innebär således att det finns en ständig samverkan mellan psykiska och sociala faktorer (Bernler & Johnsson, 2001).

1.4 Uppsatsens disposition

Denna studie är indelad i sju kapitel. I det första kapitlet redogörs för inledning och problembakgrund. Därefter presenteras studiens syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med en redogörelse för studiens relevans för socialt arbete samt missbruk enligt ICD-10 och DSM-5. I det andra kapitlet lyfts tidigare forskning inom området fram. Kapitel tre presenterar valda teoretiska ansatser. I det fjärde kapitlet redogörs för forskningsmetod och tillvägagångssätt. I kapitel fem redovisas studiens resultat. Analysen redogörs i kapitel sex. Studien avslutas med ett kapitel om diskussion kring resultat och metod samt avslutas med förslag till vidare forskning.

1.5 Missbruk enligt ICD-10 och DSM-5

Att definiera begreppet missbruk är svårt och flera olika termer och definitioner förekommer. I Sverige används oftast diagnossystemen ICD och DSM för att fastställa missbruk eller andra problematiska förhållanden till droger och narkotika. ICD är vanligast inom hälso- och sjukvård medan DSM är vanligt inom forskning, samt till viss del inom psykiatri. Inom socialtjänsten görs i huvudsak inte några diagnostiska prövningar. Begreppen ”missbruk” och ”missbrukare” förekommer i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, dock saknas en definition (Socialstyrelsen, 2017).

Enligt diagnossystemet DSM-5 krävs att minst ett av fyra olika kriterier ska vara uppfyllda för att ett missbruk ska gälla. Kriterierna ska gälla under en och samma tolv månadersperiod och är följande:

Återkommande bruk av alkohol eller narkotika som leder till misslyckande att fullgöra sitt ansvar på arbetet, skolan eller i hemmet

Återkommande bruk av alkohol eller narkotika i riskfyllda situationer

Återkommande kontakter med rättsväsendet på grund av missbruket

Fortsatt bruk av alkohol eller narkotika trots återkommande problem (Socialstyrelsen, 2017).

2. Tidigare forskning

2.1 Sökprocess

Vi har använt databaserna SocIndex och PsycINFO för att söka relevant litteratur och tidigare forskning till vårt problemområde. De sökord vi använt oss av är *missbruk, barn, anknytning, familj, parental drug abuse, parental alcohol abuse, attachment, children of alcoholics*. Dessa sökord kombinerades med varandra samt med ordet AND för att öka möjligheterna att finna relevanta artiklar. Därefter sorterades sökresultaten och inkluderade endast artiklar som var "peer reviewed". Vidare delade vi upp sökningen genom att enbart inkludera artiklar skrivna mellan åren 2003-2018, detta för att få ny aktuell forskning. I sökresultaten lästes rubrik och abstract i artiklarna för att kunna få fram artiklar som var relevanta för vår studie. Studier som valdes bort var de som innefattade missbruk av andra substanser än alkohol, handlade om barn som själva växer upp till att bli missbrukare, studier som skildrade den missbrukande vuxnas perspektiv, studier som skildrade barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbruk, psykisk sjuk förälder samt studier som fokuserade på risk- och skyddsfaktorer. Centrala resultat från den tidigare forskningen är att barn som växer upp i en familj med missbrukande föräldrar i högre utsträckning har psykosociala och emotionella problem. I förhållande till barn som inte har en missbrukande förälder. Vi har identifierat fyra återkommande teman i resultaten som presenteras nedan. En tabell över sökresultatet med antalet träffar för sökord och databas finns i bilaga 1.

2.2 Självbild

Den danska psykologen Lindgaard (2005) har i sin studie "*Familier med alkoholproblemer – gør det en forskel for børnenes voksenliv?*" undersökt egenskaper hos numera vuxna barn från familjer med alkoholproblem. Resultaten visar bland annat att barn tillhörande denna grupp riskerar att utveckla eget missbruk, utveckla någon form av ätstörningar samt ångestproblematik. De har i högre utsträckning än andra relationsproblem, lägre självkänsla, är mer introverta och neurotiska och deras liv präglas ofta av en känsla av hjälplöshet och meningslöshet.

Kroll (2004) skriver om hur anknytningen mellan barn och förälder påverkas när föräldern missbrukar någon form av substans. Hon menar på att det får negativa konsekvenser för barnet om föräldrarnas huvudsakliga anknytning är till en substans

istället för barnet. Detta leder ofta till att barnet upplever en känsla av sorg, att inte känna sig älskad samt en känsla av att vara övergiven av sin förälder. Även känslor av att gå miste om att få ett ”normalt” liv och en ansvarstagande, konsistent förälder är vanligt förekommande (Kroll, 2004).

Haverfield och Theiss (2014) har genomfört en studie som analyserade diskussioner i ett online-forum för numera vuxna barn till alkoholister. Syftet var att identifiera erfarenheter och följder av att växa upp med en missbrukande förälder. Studien betonar att erfarenheter av att växa upp med en missbrukande förälder har långtgående effekter. Resultaten visar bland annat att många barn till alkoholister upplevde sig ha en stor börda av ansvar under barndomen vilket påverkade deras förmåga att utveckla en positiv självbild.

Det framgick även att dessa numera vuxna barn till alkoholister ofta var väldigt självkritiska och upplevde att de inte var kapabla till att uppnå någonting. Problem med självkänsla och självförtroende samt känslor av osäkerhet framträdde i forumets diskussioner. Ofta ansåg dessa vuxna barn att de led av låg emotionell intelligens, vilket ökade deras osäkerhet då de alltid ifrågasatte huruvida deras egna känslor var relevanta eller riktiga. I studien framgår att dessa barn kan ha svårt att bli självsäkra och trygga individer i vuxen ålder. På grund av att de fått inkonsekventa budskap från den missbrukande föräldern under uppväxten och aldrig lärt sig att lita på sin egen förmåga eller sina egna känslor (Haverfield & Theiss, 2014).

2.3 Skuld och skam

Studien av Haverfield och Theiss som presenterats ovan visar också på att känslor av skuld är vanligt förekommande hos barn till alkoholister. I studien framgår att de tonade ner känslor på grund av rädsla för att bli avvisad eller på grund av skuld för dessa känslorna som de påvisade. Det är vanligt att barnen själva tog på sig skulden för föräldrarnas problem. Det framgår även att barnet hade en känsla av ansvar, barnet upplevde sig tvungen att allt skulle vara ”perfekt” i hemmet för att lugna den missbrukande föräldern (Haverfield & Theiss, 2014).

I en intervjustudie utförd av Wainek (2014) framgår att intervjupersonen i vuxen ålder känner skuld, dels över att ha avslöjat en familjehemlighet genom att berätta om hennes

uppväxt i ett hem präglad av missbruk. Dels genom att vara personen i familjen som lyckats tagit sig ur ett destruktivt liv präglad av missbruk. I studien framgår även att intervjupersonen kände ett stort ansvar och hon anser att hon bär skulden för det negativa som inträffat hennes föräldrar och syskon (Wainek, 2014).

Statens folkhälsoinstitut (2008) anser att barn till missbrukande föräldrar ofta känner sig ansvariga när det gäller föräldrarnas alkohol vanor, på grund av rädsla för att föräldern ska dricka för mycket alkohol. Det är vanligt att barnet undviker att ta hem vänner på grund av föräldrarnas missbruk och den hemmiljö som missbruket kan medföra. Känslor av skuld och skam är vanligt förekommande bland barn till missbrukare och ofta skapas en ensamhet och utanförskap i och med att skammen många gånger leder till att de isolerar sig (Statens folkhälsoinstitut, 2008).

2.4 Relationen till den missbrukande föräldern

En trygg anknytning mellan barn och förälder är essentiellt för barnets psykiska utveckling och hälsa (Bowlby, 2010). I familjer där missbruk förekommer blir anknytningen lidande dels på grund av missbruket men även på grund av en stressig tillvaro och otrygghet i hemmet. Barnet kan även bli försummat både fysiskt och psykiskt. I och med att anknytning är så pass viktig för barnets utveckling, är det av stor vikt att kunna identifiera en bristande anknytning mellan barn och förälder. Detta är dock ofta svårt då tecken tenderar att vara svåra att tyda, det är lättare att se om föräldern har problem med exempelvis missbruk eller psykisk sjukdom (Bowlby, 2010).

Ytterligare en svårighet att upptäcka bristfällig anknytning är att anknytningsrelationen mellan barn och förälder kan förefalla normal i vardagliga situationer, och att det är först när en situation inrymmer någon form av stress eller problem som anknytningsrelationen tydliggörs (Allmänna barnhuset, 2007).

I studien *"Buffering the negative effects of maternal alcohol problems on child behavior"* undersöktes hur mammor visade kärlek gentemot deras barn och att detta kan skydda barnen från de negativa konsekvenser ett alkoholmissbruk kan medföra. Resultatet visar att barn till alkoholmissbrukande mödrar oftare än andra barn utan en missbrukande förälder, uppvisar problem i form av aggressioner och regelbrytande beteende. Dessa problem visade sig dock i mindre utsträckning hos barn till en missbrukande mor om hon uppvisade ett varmt och kärleksfullt beteende gentemot

barnet. Forskarna till studien betonar vikten av positiva uppfostringsmetoder och förhållningssätt i familjer där alkoholmissbruk samt andra problem förekommer (Conners-Burrow, McKelvey, Pemberton, Mesman & Holmes, 2015).

Haller & Chassin (2011) har utfört en kvantitativ studie angående föräldrar med alkoholmissbruk och vilka negativa inflytanden detta har haft på ungdomar och ungdomars anpassning som vuxna personer. Studien visar bland annat att den känslomässiga utvecklingen hos barnet begränsas. Det har också påvisats att föräldrars alkoholmissbruk har ett samband till barnets negativa känslomässiga och dysfunktionella inställning. Detta utgör då en risk för barnet och kan medföra en onormal anpassning i samhället (Haller & Chassin 2011).

2.5 Bristande omsorg

Kroll (2004) visar i sin studie att många barn till alkoholister inte får den omsorg de behöver från sina föräldrar. De kände sig övergivna av sin missbrukande förälder, och ibland även av den icke missbrukande föräldern. Detta då föräldern ofta riktade all uppmärksamhet och energi till den missbrukande föräldern istället för till barnet. Många av dessa barn fick axla rollen som ansvarstagande förälder, då föräldrarna misslyckades med den uppgiften. Detta kan enligt Kroll leda till att barndomen blir bestulen och belastning och ansvar läggs på barnet (Kroll, 2004).

Hur allvarlig en händelse är när det gäller barns förutsättningar och hur barnet har växt upp när denna lever i en familj där det förekommer missbruk varierar. En omständighet är hur missbruket inverkar på föräldrarnas förmåga att ta hänsyn till barnens omsorg. Socialstyrelsen (2009) menar att barn och unga reagerar olika på en förälders missbruk. Vissa kan reagera genom beteenden eller andra fysiska uttryck. Det kan exempelvis röra sig om trötthet, svårigheter att koncentrera sig, vemod, förändringar i humöret, orolighet, magont eller likgiltighet (Socialstyrelsen, 2009).

Harwin (2008) har genomfört en undersökning angående erfarenhets- och hanteringsprocesser kring barn, där föräldrarna missbrukar alkohol. Dessa barn utgör en utsatt grupp och det är därför viktigt att någon lyssnar på barnen och på deras behov. Utifrån barnets perspektiv är det ingen stor skillnad om föräldern missbrukar alkohol eller andra droger, den negativa påverkan missbruket har på barnet är lika stor i vilket

fall. Det framgick i undersökningen att barnen önskade hjälp från utomstående och från samhället, dock visste barnen inte vart de skulle vända sig för att få denna hjälp. Barnen uttryckte att de främst ville ha hjälp från skolan, angående vägledning och hur de skulle bemöta sina föräldrar.

2.6 Sammanfattning av kunskapsområdet

Den tidigare forskningen visar att barn till missbrukande föräldrar har det svårt och riskerar att få negativa konsekvenser till följd av föräldrarnas missbruk.

Sammanfattningsvis visar forskningen att barn till missbrukande föräldrar ofta känner skuld och skam kopplat till missbruket (Haverfield & Theiss, 2014; Wainek, 2014).

Ofta förekommer brister i barnomsorgen och barnet får sköta sig själv och ibland även andra familjemedlemmar (Kroll, 2004). Mycket av forskningen belyser vilka risker och konsekvenser som finns för barn i dessa situationer, men det vi saknar är ett renodlat barnperspektiv. Mot bakgrund av detta valde vi således att i denna studie inrikta oss på barnets upplevelser. Fokus kommer därför att ligga på upplevda, subjektiva tankar och känslor snarare än objektiva faktorer som exempelvis ekonomiska svårigheter eller beteendeproblem.

3. Teorier

3.1 Kognitiv teori

Kognitiv teori har en vid omfattning angående hur individer fungerar. Den ämnar beskriva omfattningen i kognitioners betydelse och innehåller olika perspektiv och definitioner. De olika teoretiska definitionerna redogör för hur individer tillgodogör sig tankar och hur dessa verkar (Parrish, 2012).

Jean Piaget är en föregångare inom ämnet om barns kognitiva utveckling. Barnens tolkningar har grund i deras personliga upplevelser och en mer förbättrad logik som hjälper dem att definiera sina iakttagelser. Barnen utformar sin egen kognitiva sanning om miljön de lever i, och genom denna process sker inläringen. Piaget menar att barn använder sig av kognitiva kedjor och utvecklar sin tankeförmåga på samma sätt oavsett hur miljön eller förhållandena förfaller eller förändras (Parrish, 2012).

Piaget kallade den primära uppbyggnaden av barnets inläring för scheman. Med scheman menas grundläggande organisatoriska strukturer som kan komma till förfogande vid tydning av iakttagelser och upplevelser. Han betraktade dessa scheman som resultat av ursprungliga och metala tillämpningar, adaptation, som betyder anpassning och organisering. Ju oftare en individ använder ett visst schema, desto starkare och mer djupt rotat blir det, vilket leder till att det även påverkar individens upplevelser och därmed även indirekt påverkar beteendet. Ett själv-schema är ett kognitivt schema som bildats om individen själv och är starkt kopplat till tidigare erfarenheter. Detta schema innefattar bilden av vem man är, ens självbild. Själv-schemat är situationsberoende och aktiveras i många olika situationer, varför det är så väsentligt för en individs beteenden. I och med att det är situationsberoende förändras en individs själv utifrån den miljö hen befinner sig i (Parrish, 2012).

Perris (1996) menar att begreppet själv-schema är som en inre organisering av bilden av en själv samt bilden av andra. Det som avses är sammankopplingen av lärdom och uppfattningar som vi har om oss själva och våra förhållanden till andra individer. Detta gäller både nutid, dåtid samt framtid och kommer från individers föregående erfarenheter (Perris, 1996).

Den kognitiva teorin är intressant för denna studie då den utgår ifrån hur individer fungerar, deras tankemönster samt självbilden. Självbilden benämns både av Parrish (2012) som scheman och av Perris (1996) som själv-scheman. Vi har valt att i den kognitiva teorin inrikta oss på barns inlärning på grund av att självbiografierna har fokus på barndomen och på hur barnen börjar tänka och lära sig om livet utifrån den miljö de vistas i, exempelvis med en missbrukande förälder.

3.2 Anknytningsteori

Anknytningsteori förklarar bandet mellan ett barn och dess anknytningspersoner. Inom anknytningsteori menar man att barn har ett medfött anknytningssystem som möjliggör för barnet att, i otrygga situationer, skicka signaler och söka skydd hos föräldern. Föräldrarnas gensvar på dessa signaler skapar minnen och förväntningar hos barnet, och dessa minnen och förväntningar utvecklas till så kallade anknytningsmönster. Dessa mönster kan enklast observeras då barnet känner sig otrygg. Kvaliteten i anknytningen avgörs av kvaliteten i interaktionen mellan barnet och anknytningspersonen (Broberg, Granqvist, Ivarsson, & Mothander, 2006).

Anknytningssystemet är ett instinktivt beteendesystem. Det aktiveras av vissa stimuli, och avaktiveras av andra. Exempel på stimulin kan vara rädsla och hunger. Själva anknytningen är inte avhängigt positiva, glädjefyllda associationer, utan barnet knyter an oavsett kvaliteten på anknytningsrelationen. När anknytningssystemet aktiveras går det före alla andra mänskliga beteendesystem. På så vis är det det starkaste beteendesystemet, och för ett barn är överlevnad beroende av anknytningsrelationen. Detta innebär att små barn gör allt de kan för att upprätthålla den. Den tidiga anknytningsrelationen definierar barnets känsla av själv eftersom den personen som barnets förälder sett och bekräftat blir fastställt som barnets "kärnsjäl". Utifrån denna självuppfattning måste barnet sedan fortsätta att finnas till i alla kommande relationer i livet (Wennerberg, 2010).

Anknytningen är av stor vikt för barnets uppväxt och utveckling. De erfarenheter ett barn får under sina tidiga levnadsår ligger till grund för hur det skapar och hanterar relationer senare i livet (Broberg, Granqvist, Ivarsson, & Mothander, 2006).

Bowlby (2010) sammanfattar anknytningsmönstren i *trygga, otrygga ambivalenta* samt *otrygga undvikande* mönster;

ett barn som har ett tryggt anknytningsmönster använder sig av föräldern/anknytningspersonen som en trygg bas att söka sig till vid behov av hjälp och tröst. Trygga barn är oftast flexibla och har god empati- och inlevelseförmåga samt en tålighet mot stress. Denna typ av anknytningsmönster uppstår när anknytningspersonen är kärleksfull, tillgänglig och mottaglig för barnets signaler.

Ett barn med ett otryggt ambivalent anknytningsmönster söker ofta närhet hos förälder/anknytningsperson men närheten är inte lugnande. Otrygga ambivalenta barn är ofta nervösa, osäkra och har en begränsad upplevelse av andra. De känner en oro över att skiljas från sin förälder/anknytningsperson och tenderar därav att klamra sig fast vid dem. De blir ofta överväldigade av sina egna känslor vilket ofta visar sig i form av ilska. Denna form av anknytningsmönster uppstår när förälder/anknytningsperson är inkonsekvent i sitt beteende (ibland tillmötesgående, ibland onåbar) och inte kan finnas till hands för barnet på ett tillförlitligt vis. Detta anknytningsmönster kan även finnas hos familjer som upplevt någon form av fysisk separation (Bowlby, 2010).

Utmärkande för ett barn med ett otryggt undvikande anknytningsmönster är en förmåga att vara känslomässigt självförsörjande. Barnet undviker närhet och söker inte tröst vid behov eller känslomässig kontakt med förälder/anknytningsperson eller andra, och visar inte sina egna behov. Man kan se det som en deaktivering av anknytningsystemet som ett försvar mot att bli avvisad. Otrygga undvikande barn har en hög känslighet för stress. Denna typ av anknytningsmönster uppstår hos barn vars föräldrar är avvisande eller känslomässigt otillgängliga på grund av exempelvis psykisk sjukdom eller känslomässiga problem (Hart & Schwartz, 2010).

Anknytningsteori är tillämplig för denna studie då den förklarar hur anknytningsmönster och erfarenheter under barndomen ligger till grund för hur en individ hanterar relationer senare i livet. Anknytningsystemet formar människans psykologi och således även människans självbild (Wennerberg, 2010).

Vilken typ av anknytning författarna till självbiografierna har kan dels förklara vilken syn författarna har på sig själva, dels hur deras relation till den missbrukande föräldern sett ut (Broberg, Granqvist, Ivarsson, & Mothander, 2006). Detta är intressant då just

självbild och relation till den missbrukande föräldern är teman vi funnit i tidigare forskning samt i våra primärdokument. Vidare är anknytningsteori relevant då den beskriver hur vi människor börjar uppfatta oss själva enligt hur vi tror att andra uppfattar oss. Teorin kan tillföra en förståelse för hur uppväxt och anknytning påverkar en människas relationer och beteenden. Samt kan den tydliggöra varför vissa människor upprepar destruktiva relationella mönster genom livet (Wennerberg, 2010).

4. Metod

4.1 Datainsamling och urval

Till studien har en kvalitativ metod valts då syftet är att belysa barn och ungas upplevelser av att växa upp med missbrukande föräldrar. En kvalitativ design genererar förståelse för människors erfarenheter och upplevelser och anses därför vara lämplig för studien (Forsberg & Wengström, 2015).

Metoden för studien är en litteraturstudie baserad på sex självbiografier där författarna beskriver sina upplevelser av att växa upp med en alkoholmissbrukande förälder. Självbiografier valdes då de innehåller omfattande, betydande information om upplevelser från barndomen. En självbiografi är en livsberättelse där författaren med egna ord beskriver upplevelser och erfarenheter från sin livsvärld (Dahlborg & Lyckhage, 2015).

Ett målstyrt urval har använts för att få fram primärdokumentet till studien. Det är ett strategiskt urval där primärdokumentet valts ut utifrån vad som är relevant och intressant utifrån studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2011).

Inklusionskriterierna för primärdokumentet var följande: de teman vi funnit i tidigare forskning fanns representerade, handlingen utspelar sig i Sverige, föräldrarnas missbruk är i huvudsak ett alkoholmissbruk, självbiografierna utspelar sig mellan åren 1950 och fram till nutid.

I databasen Libris gjordes en sökning på orden missbruk och barn vilket gav 216 träffar. För att få ett mer precist utfall utfördes därefter en sökning på orden missbruk och biografi vilket genererade 120 träffar. Ytterligare en sökning utfördes på orden biografi och alkoholism vilket gav 71 träffar. Efter att ha läst vad de 71 påträffade böckerna handlade om valdes självbiografier utifrån huruvida de kan ge svar på studiens frågeställningar.

4.2 Valda primärdokument

Alakoski, S. (2006). *Svinalängorna*. Albert Bonniers Förlag.

Susanna Alakoski är född i Vasa år 1962 men är uppvuxen i Skåne. Hon är socionom och genusvetare (Albert Bonniers Förlag). *Svinalängorna* handlar om en flicka som

heter Leena, som bor tillsammans med sin mor, far och två syskon. Efter några år eskalerar drickandet för fadern som blir allt sämre. Han är ofta full och det är många i samma område som dricker och festar tillsammans. Fadern är en så kallad "periodare". Modern och fadern lagar varken mat eller tvättar under sina perioder av drickande. Bråk och fysiskt våld förekommer och barnen blir tillslut omhändertagna av socialtjänsten.

Alling, M. (2011). *Kriget är slut*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Morgan Alling är född 1968 och han arbetar som skådespelare, regissör och manusförfattare (Bokförlaget Forum). *Kriget är slut* handlar om Morgan och hans lillebror Stefan. Modern och hennes pojkvän festar mycket tillsammans och barnen är närvarande under tiden. Under åren blir drickandet värre. Det förekommer ofta bråk mellan paret och polisen blir inkopplad. I slutet av boken får vi följa barnen när de kommer till ett barnhem och sedan ett fosterhem. De blir placerade i många olika fosterhem och får byta familj och skola ofta. Tillslut hamnar Morgan i en familj där han får stanna kvar under sin uppväxt.

Dahlin, D. (2008). *Skammens boning*. Stockholm: Ordfront.

Doris Dahlin arbetar med människors utveckling inom näringsliv och offentlig förvaltning och har även lång erfarenhet av att jobba som bibliotekarie. *Skammens boning* är en självbiografisk skildring av författarens uppväxt i Härnösand tillsammans med en alkoholmissbrukande far. Modern är nykter och gör sitt bästa för att hålla familjen samman trots faderns problem. Här skildras en otrygg tillvaro med fattigdom, missbruk och en familjehemlighet.

Gustafsson, S. (2006). *Maskrosungen*. Malmö: Bra Böcker AB.

Sandra Gustafsson föddes år 1972 och har bland annat studerat pedagogik vid Lärarhögskolan i Stockholm. Idag föreläser hon om sin uppväxt för socialarbetare, poliser, pedagoger och elever. Sandra är gift och har två barn (Bokförlaget Bra Böcker). *Maskrosungen* är en självbiografisk uppväxtskildring där författaren Sandra beskriver sin uppväxt med en mor som missbrukar alkohol. När Sandra är sju månader gammal blir moderns psykiska problem så pass kritiska att Sandra blir omhändertagen och placerad i ett familjehem i två år, för att sedan återförenas med sin mor. Efter många år görs ett omhändertagande av Sandra då situationen hos modern är ohållbar, och Sandra flyttar hem till sin far. Men även där brister det i föräldraförmågan och fadern börjar

även han att missbruka alkohol. Kontakten med modern är knapp för att sedan övergå till obefintlig.

Linderborg, Å. (2008). *Mig äger ingen*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.

Åsa Linderborg är född 1968 och arbetar som kulturskribent på Aftonbladet. I självbiografen *Mig äger ingen* beskriver författaren Åsa hur det var att växa upp under 70-talet med en ensamstående, alkoholmissbrukande far. Föräldrarna skiljer sig när Åsa är fyra år gammal och Åsa blir lämnad att bo ensam med sin far. Faderns missbruk blir sämre och sämre, och även hans förmåga att ta hand om sin dotter.

Schulman, A. (2016). *Glöm mig*. Stockholm: Bookmark Förlag.

Alex Schulman är en känd medieentreprenör och har arbetat som bloggare, programledare och journalist (Bookmark Förlag). *Glöm mig* handlar om Alexander, hans tre bröder och deras alkoholiserade mor. Alexander berättar om hur det är nu mellan deras mor och bröderna. Samt hur det var när de var barn och under deras uppväxt med modern. Alexander försöker hela tiden dölja sin mors alkoholproblem både nu och under uppväxten. Han berättar om hur moderns beteende förändrades över tid och att hon blev mer otålig och mer aggressiv mot familjen. När bröderna är vuxna pratar de med sin mor om hennes alkoholproblem och att söka hjälp på ett behandlingshem. Modern är först emot idén men går tillslut med på att söka hjälp på ett behandlingshem.

4.3 Analysverktyg

Vi har använt oss av en narrativ analysmetod där livsberättelser analyseras med inspiration från hermeneutiken, vilket innebär att tolkningen är i fokus. Med detta menas att vi kommer att försöka hitta en förståelse för textens innebörd genom tolkning. Uppsatsförfattarna har beaktat sina egna förförståelser under studiens genomförande. Dessa förförståelser bestod av föreläsningar om missbruk som vi tagit del av under vår utbildning på socionomprogrammet, samt genom arbete på ett behandlingshem och under socionomutbildningens verksamhetsförlagda utbildning som genomfördes på ett behandlingshem.

Texten har tolkats med inspiration av den hermeneutiska cirkeln vilket innebär att delar av texten tolkas var för sig för att sedan tolkas mot helheten vilket i sin tur ger en fördjupad förståelse för de enskilda delarna (Kvale & Brinkmann, 2009).

Enligt Danielson (2012) används kodning för att finna sammanhang i en text. I denna studie diskuterades och tolkades de meningsbärande delarna i självbiografierna. Det som ansågs mest relevant sorterades ut och kondenserades (delades i mindre delar) för att sedan koda. Med kodning menas att innehåll som avspeglade den centrala innebörden i självbiografierna kategoriserades. Därefter skapades fyra kategorier som bildade studiens resultatrubriker.

En narrativ analysmetod har en inriktning på berättelser och den som berättar dessa. Det finns en samverkan mellan den som berättar och den som lyssnar. I socialt arbete används narrativ forskning för att få en bättre förståelse för individen. Detta kan tillämpas genom att använda sig av berättelser och genom att lyssna på den som berättar. Den narrativa forskningen används i socialt arbete bland annat för att få en förståelse, samt för att lyssna till åsidosatta grupper i samhället och deras livsberättelser. Den narrativa analysen utgår ifrån ingående redogörelser av yttranden som en individ har beskrivit (Larsson, Sjöblom & Lilja, 2008).

I självbiografier skildras så kallade närvarande berättelser. Detta innebär att författarna till självbiografierna endast skildrar sådant de medvetet valt att återge. Larsson et al. (2008) menar att det kan vara värdefullt att i en narrativ analys försöka få syn på även det dolda i en berättelse, så kallade frånvarande berättelser. Frånvarande berättelser är sådana som av olika anledningar valts bort av författaren. Vi har inte aktivt letat efter dolda berättelser i självbiografierna, dock har vi varit medvetna om att de existerar och att vi kanske inte fått fram hela bilden av författarnas uppväxt (jfr Larsson et al., 2008).

En risk med att göra en litteraturstudie är att eventuella feltolkningar kan förekomma. För att undvika detta så långt det är möjligt har vi haft för avsikt att genomgående under studien återgå till ursprungsmaterialet.

4.4 Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet är viktiga kvalitetsaspekter när det kommer till kvalitativa och kvantitativa studier. Vi har valt att kort redogöra för dessa aspekter samt hur de kommer att beaktas i vår studie. Med validitet avses giltigheten i en studie, det vill säga att studien undersöker vad den avser att undersöka, med reliabilitet avses att det undersöks på ett tillförlitligt sätt (Kvale & Brinkmann, 2009).

Larsson et al. (2005) menar att validiteten i en kvalitativ undersökning gäller om läsaren kan få en klar bild av det som studeras genom analyser och tolkningar som granskaren framställer.

I denna studie har båda författarna haft huvudansvaret för tre självbiografier var. Dock har båda skapat sig en uppfattning av innehållet i samtliga självbiografier för att sedan diskutera och jämföra tolkningar. Vidare har författarna använt sig av ett kritiskt förhållningssätt mot den egna analysen samt ämnat att vara så transparenta som möjligt och tydligt beskriva arbetsprocessen i studien. Detta för att underlätta för läsaren att kunna se vad som genomförts samt hur detta har skett. Ytterligare ett sätt att uppnå rik validitet har varit att ha många och rika citat från källor så att läsarna kan se vad analysen baserats på.

4.5 Förförståelse

Vår förförståelse för ämnet i denna studie bestod i föreläsningar om missbruk som vi tilldelats under socionomutbildning. En av författarnas förförståelse bestod under socionomutbildningens arbetsplatsutbildning på ett behandlingshem för vuxna individer med alkohol- och drogproblematik samt genom arbete på ett behandlingshem för unga flickor.

4.6 Etiska ställningstaganden

Det finns olika etiska aspekter som skall beaktas under en forskningsstudie. I och med att vi valt att genomföra en litteraturstudie baserad på redan publicerade självbiografier, medför detta att vi inte behöver beakta vissa forskningsetiska principer, vi behöver till exempel inte ta hänsyn till konfidentialitet. Däremot har vi ett ansvar för hur vi genom denna studie framställer författarna till de böcker vi valt att analysera, samt det fenomen som böckerna behandlar (Kvale & Brinkmann, 2014).

5. Reslutat

I detta kapitel presenteras studiens resultat och analys av självbiografierna. I studien framkom fyra teman när vi läste den tidigare forskningen. Dessa teman har legat till grund för valet av primärdokument. Dessa teman är *självbild, skuld och skam, relationen till den missbrukande föräldern* samt *bristande omsorg*.

5.1 Resultatredovisning

5.1.1 Självbild

Författarna upplevde som barn att de var annorlunda jämfört med andra och ofta fanns även en känsla av att inte vara önskad. Av författarna skildras även känslan av att inte vara prioriterad av sina föräldrar. I alla sex självbiografier påvisas detta mönster av en negativ självbild, däremot skildras det på olika sätt av olika författare.

En känsla av att inte vara viktig beskrivs av Linderborg (2008):

Fröken Margit sa att jag var bäst i klassen, hon rankade och sorterade med självklar rätt. Trots det fick jag inte någon klisterguldstjärna på tre år. Det var som om hon inte förmådde sig att förgylla ett skrivhäfte tillhörande ett sådant smutsigt och konstigt barn, hon nöjde sig med att rita en snabb stjärna med blå kulspets (s.129).

Känslan av att vara oönskad skildras även av Dahlin (2008) i nedanstående citat:

Så lärde jag mig att om man tillräckligt många gånger begår synder mot ett barn så lär det sig att det är barnet som begått synderna och bär dem därför med sig som en ömtålig gåva. Ett knyte i tunn, vit bomull, noggrant hopknutet över vandringsstaven. Där inuti den tyngsta börda. Aldrig kan du vara nog. Aldrig fick du honom nykter. Aldrig blev du det barn han hade behövt (s.121).

Schulman (2016) beskriver sin längtan efter sin mor och hur denne har gått för att möta henne efter vägen. Han ser sin mor när hon kommer körande med sin bil, han tänker att hon måste ha sett honom i vägkanten. Dock kör modern vidare utan att ge honom en endaste blick. Denna känsla av att vara oönskad beskrivs i nedanstående citat:

Hon körde rakt förbi mig utan att stanna, och det var först när bilen passerade som jag såg mamma. Hon gav mig inte en blick, hon tittade rakt fram, uttrycksöst. Hon bara körde vidare. Jag stod i molnet av damm och tittade efter henne, såg bilen försvinna ner mot torpet. Jag kände fasan strömma genom kroppen (s.64).

Alakoski (2006) skildrar när hennes mor och far var påverkade av alkohol, hon berättar att de blir frånvarande när de druckit alkohol och inte finns där för sina barn. Hon berättar att hon vill säga till sina föräldrar hur trött, hungrig och ledsen hon är. En känsla av att vara oönskad skildras i nedanstående citat:

Men mamma och pappa hade ansikten på sina ansikten och det gick inte att prata med dem. Jag backade backade och backade, till slut gick jag genom väggen, upplöstes. Om jag lovade att jag aldrig mer skulle be om något eller klaga? (s.159).

En annan tydlig koppling till känslan av att vara oönskad skildras av Alling (2010) då han är hos en av alla dessa fosterfamiljer. Även denna familj kan inte ha kvar honom hos sig. Det kommer in en socialsekreterare i köket och när hon säger att Morgan ska till ett barnhem, springer han ut därifrån. Detta skildras i citatet nedan:

- Du ska till ett barnhem, Morgan, säger hon. –Aldrig! Jag ställer mig upp och stolen bakom mig välter. –Aldrig! Skriker jag. Jag springer ut på gården, förbi den gröna Saaben, mot veteåkern och skogen. Hjärtat rusar, tankarna fladdrar. Igen? Jag förstår inte. Varför vill ingen ha mig? (s.131).

Återkommande i självbiografierna var även känslor av att inte vara viktig, att inte bli prioriterad av sin förälder. Gustafsson (2006) beskriver följande:

Jag kom i andra hand. Hela tiden, överallt kom jag i andra hand. Jag byggde upp min mur, sakta men säkert, för att inte låta det göra illa mig, gräva sig in i min själ (s.128).

Vidare skildras av Gustafsson (2006) en skadad självbild:

Jag är en trasig själ som ständigt söker bekräftelse. Se mig. Hör mig (s.222).

5.1.2 Skuld och skam

Gemensamt för självbiografierna är att författarna beskriver att de som barn ofta kände känslor av skuld och skam. Ofta beskrivs en känsla av att barnen kände skuld när olämpliga angelägenheter eller situationer inträffade inom familjen. Barnen kände ett ansvar gentemot deras föräldrar och de tog ett stort ansvar både för dem själva och för deras syskon samt familjen. Vår tolkning är att de tog sig an ett ansvar för familjen delvis för att dölja familjehemligheten för att undgå skam från omgivningen, delvis för att de kände personlig skuld över situationen. Dahlin (2008) beskriver:

Det var mitt fel att pappa var där ute extra länge nästa gång och att moster Marys läppar var stela och konstiga, det var mitt fel att mamma skulle bli ledsen när hon kom hem (s.157).

Här beskriver författaren att hon kände skuld och ansvar över hennes föräldrars problem. Liknande känslor som Dahlin beskrivit ovan ger även Linderborg (2008) uttryck för:

Vi pratade mycket om mamma men inte om varför hon lämnat oss. Jag kände ansvar för vad hon gjort och ville ursäkta henne (s.59).

Hon kände att hon bar skuld för att hennes mor lämnat hennes far medan det egentligen var en följd av faderns missbruk.

En känsla av skuld återges även av Schulman (2016). Citatet nedan är när författaren i vuxen ålder och citatet speglar hur moderns drickande tagit henne till en ny nivå. Schulman (2016) känner skuld för att han inte har vågat säga någonting om moderns drickande eller begärt att hon ska sluta dricka tidigare under åren. Detta citat visar hur han i vuxen ålder kände skuld över någonting som han inte kan styra över.

Mammas drickande har gjort att hon inte har något arbete kvar. Jag är paralyserad av insikten att mammas drickande har tagit henne till en ny nivå. Och jag känner skuld, för hade jag bara haft modet att ställa krav på henne tidigare så hade det här kanske aldrig hänt (s.45).

Alling uppfattar att det är hans fel att hans styvmor Elisabet är sjuk och att han inte kan styra över eller hjälpa att hon mår dåligt. Liknande känslor som Schulman återgett ovan återger även Alling (2010) i detta citat:

Det är säkert mitt fel att Elisabet mår dåligt. Hon tycker att jag är jobbig och elak. Det är därför hon sover hela dagarna, det är därför hon blivit så tyst (s.168).

En känsla av skam kopplat till den missbrukande föräldern var också vanligt förekommande i självbiografierna. Författarna uttrycker att deras föräldrar var avvikande och betedde sig underligt och annorlunda jämfört med andra föräldrar. Vår tolkning är att författarna antog att omgivningen uppfattade föräldrarna som avvikande och annorlunda. Detta skildras i nedanstående citat av Gustafsson (2006):

Jag blev alldeles kallsvettig och gick åt andra hållet. – Men Sandra, kom nu, det är din mamma, kom! Hon såg ut som en lycklig hundvalp och jag bestämde mig för att gå dit. Bättre att få det överstökad än att alla ungdomar i Kungsträdgården kom dit. Jag kände mig som om jag var ensam om att ha en hemlighet. Och min hemlighet var mamma. Tokmorsan. Hon som drack och luktade illa (s.20).

Författaren uttrycker att hennes mor var en skamlig hemlighet, någon hon distanserade sig från genom att förlöjliga och göra narr av inför sina vänner.

Vidare skildras känslor av skam av Linderborg (2008):

När pappa stängde dörren bakom sig och gick hem till Rönnebergagatan i sina hala kalla lågskor grät jag av skamkänslor över min lättnad och hans ensamhet (s.168).

En känsla av skam kopplat till föräldrarnas missbruk beskrivs även av Alakoski (2006) :

Tant Elly och farbror Helge pratade om synden och skammen. Tant Elly och farbror Helge sa det inte direkt, men jag förstod ändå att de menade våra föräldrar. Jag skämdes, för min mamma och pappa var typiskt syndiga. De drack vin och dansade (s.73).

5.1.3 Relationen till den missbrukande föräldern

I citaten beskrivs relationen till den missbrukande föräldern både genom att författaren återger situationer samt att de sätter ord på sina känslor.

Relationen till den missbrukande föräldern varierar delvis från författare till författare dock finns många likheter i självbiografierna. Relationen var ofta bristfällig då föräldern prioriterade missbruket och barnets behov kom i andra hand. I många fall förekom även en rädsla eller ett obehag inför föräldern när hen var påverkad av alkohol. I självbiografierna framkom att författarna ofta beundrade sina föräldrar även med föräldrarnas brister. Ofta fanns en dubbelhet i förhållandet till den missbrukande föräldern. Å ena sidan älskade de sin förälder, å andra sidan var de besvikna, ledsna och arga på hen.

Detta beskrivs bland annat av Dahlin (2008):

Ingen annan är så fantastisk som pappa, när han kommer hem med de stora nallebjörnarna. Alltid får jag det bästa. När inte det Elaka vattnet svämmar över. Det gör det allt oftare. Och jag älskar honom (s.58).

Hon älskade sin far som var fantastisk när han var nykter dock kände hon en ilska mot honom när han var onykter, eller när han behandlade modern illa. När han var onykter upplevde Dahlin att han var en annan person, inte den far hon älskade, vilket speglas i citaten nedan:

Jag var rädd för den skarpa lukten som slog emot mig, som fortfarande kan tränga in i min näsa från hans mun. Han var inte min pappa. Han var den som hade den rösten, den lukten, de tårarna, den som tappade grötiga ord när han pratade om sin pappa, den som höll i mig fel, som hade en otäck hand på min bara arm (s.73).

Denna dubbelhet gentemot den missbrukande föräldern beskriver även Schulman (2016). Citatet är ett minne då han tänker tillbaka på hur det var mellan hans mor och honom under barndomen. Relationen till modern var god under barndomen, dock förändrades den under åren som gick, vilket skildras i citatet nedan:

Det lilla minnet är viktigt. För det är så många saker som hänt under åren, och det är lätt att tro att allt varit mörkt mellan mig och min mamma, alltid. Men så är det inte.

Det fanns en tid när jag valde mamma framför pappa. Jag försöker minnas när det förändrades (s.25).

I citatet nedan beskriver Alakoski (2006) att under de perioder när föräldrarna drack mer alkohol, agerade föräldrarna inte som vuxna, utan barnen fick klara sig själva under dessa perioder.

Mamma och pappa lagade varken mat eller tvättade. Det var så med perioder. Och när det var över talade ingen om det. Mina ord fanns inte, inte mina minnen. Jag kunde inte, hur jag än försökte, provocera fram bilderna, ljuden eller gesterna som giltiga efteråt. Det gick inte när mamma såg bort. När pappa blev arg (s.168).

Nedan skildras ett citat av Alling (2010) där han beskriver sin brist på tillit till sin styvfar.

Bra, Mogge, säger han igen, som om det var ett test, en fråga om jag litar på honom. Det gör jag inte. Om jag gör fel får jag smaka på mattpiskan, är jag dum får jag en örfil. Men jag får honom att tro att jag litar på honom, för jag hoppar upp i hans famn igen (s.19).

Återkommande i självbiografiernas skildringar av relationen till den missbrukande föräldern, är en relation där föräldern inte förmår att vara den vuxne, som tar ansvar och finns där för sitt barn. Istället blir barnet den som får axla rollen som omhändertagande. Detta speglas nedan av Gustafsson (2006):

Jag fann henne ofta sittande eller liggande på golvet med tårblöta kinder. Hon höll min hand och ursäktade sig för att hon var så ledsen. En gång satt hon på golvet och kramade om mina ben, där jag stod bredvid henne. Jag var omtumlad. Hon sökte mig och det enda jag kunde känna var kyla. Jag önskade verkligen att jag hade kunnat stryka henne över håret och sätta mig ner på golvet för att hålla om henne, men det gick inte. Det här var fel. Det var hon som skulle trösta mig när jag var ledsen. Det var hon som skulle vara mitt stöd (s.111).

Här beskrivs författarens relation till modern, där modern var den som behövde stöd och tröst från sitt barn. Författaren uttrycker en önskan om att få ha en stödjande, kärleksfull mor som finns där för henne, men i själva verket är det ombytta roller.

Linderborg (2008) hade en relation till den missbrukande föräldern som liknar en vänskapsrelation, vilket skildras nedan:

Jag ville vara nära honom hela tiden. (...) Jag lade näsan mot hans axel och drog i mig svettlukten. Tittade jag upp så såg jag knappt hans ansikte, så stor var axeln. Han smekte mig hastigt över håret. – God natt, bästis (s.45).

Citatet tolkas som att författaren till viss del hade en god och betydelsefull relation till sin far, trots hans missbruk. Denna typ av vänskapsrelation varade dock främst under tiden då Linderborg var barn och förändrades under tonåren mot en mer distanserad, problematisk relation vilket speglas i nedanstående citat:

Jag vet inte hur mycket pappa uppfattade av min utveckling och om det betydde något att jag inte behövde honom på samma sätt som tidigare (...) Han fick mig att känna hat (s.180).

5.1.4 Bristande omsorg

Samtliga författare beskriver att den missbrukande föräldern på olika sätt var otillräcklig i omsorgen. Detta visades till exempel i form av brist på uppmuntran och intresse för barnet, samt i form av att inte försörja barnet med mat eller kläder.

Brister i omsorgen beskrivs av Alakoski (2006). Barnen blir tvångsomhändertagna av socialtjänsten och fadern i familjen vill att socialtjänsten skall tvångsomhänderta familjens hund Terrie:

Vi blev akut omhändertagna igen. Nu går det inte längre sa de. Pappa försökte lämna Terrie som en utbytesgåva, men ingenting hjälpte. Då försökte han tvinga Terrie på dem istället. Om ni händeromtar våra parn vår ni väl händeromta hunden också sa han (s.226).

Liknande konsekvenser som beskrivs ovan skildras även i citatet nedan av Alling (2010). Hans mor är orolig över att hennes barn ska bli tvångsomhändertagna av socialtjänsten, på grund av hennes alkoholproblematik.

Socialen har barnen under utredning. Jag vill inte förlora dem också. Jag dricker inget längre. Ture hade lovat att det inte skulle bli nåt dricka ... De lovade. När flaskorna kom fram så blev jag förbannad. Ja ... och så ... (s.35).

Bristen på föräldraförmåga beskrivs av Gustafsson (2006) i nedanstående citat:

När pengarna tröt började hon vara ute mer för att samla tomburkar och fimpar. Hon föredrog det framför att gå till socialtjänsten, och meddelade torrt att hon inte tyckte om myndigheter. Mamma, min mamma, letade fimpar utomhus som hon rökte. Hon gick omkring på bakgårdarna och pratade för sig själv. De få pengar hon fick ihop gjorde hon av med på vin i stället för att köpa mat (s.118).

En liknande situation ger även Linderborg (2008) uttryck för:

Jag var lika illa klädd som pappa och struntade liksom han i att tvätta mig eller borsta tänderna då han inte sa åt mig att göra det. Underhållet gick till annat än kläder, bortsett från de tre gånger han köpte jackor (s.31).

5.2 Sammanfattning av resultat

Flera av författarna beskriver en ambivalens i relationen till den missbrukande föräldern. I samtliga berättelser har en dubbelhet i förhållandet identifierats, där barnet både älskar och även ser upp till sin förälder, men också känner sig övergiven, arg och besviken på föräldern. Det framkommer tydligt i självbiografierna att samtliga författare blev försummade av den missbrukande föräldern. Detta tog sig olika uttryck, vanligt förekommande var brist på uppmärksamhet, känslomässig frånvaro samt brist på rutiner, mat och kläder.

En konsekvens av föräldrarnas missbruk var att barnets självbild påverkades negativt.

Detta visade sig bland annat i form av känslor av att vara annorlunda och oönskad.

Utöver känslor av att vara annorlunda och oönskad fanns även hos samtliga författare känslor av skuld och skam kopplat till föräldrarnas missbruk.

6. Analys

I detta kapitel följer en analys av studiens resultat. Analysen görs utifrån teorierna kognitiv teori och anknytningsteori samt utgår från temana självbild, skuld och skam, relationen till den missbrukande föräldern samt bristande omsorg.

6.1 Analys utifrån kognitiv teori

Samtliga författare till självbiografierna beskriver sin självbild utifrån känslan av att inte vara tillräcklig, samt att inte vara prioriterad av sina föräldrar. Det kan enligt den kognitiva teorin (Perris, 1996) ses som att författarnas negativa självbild är en inlärd självuppfattning som de fått genom att deras föräldrar prioriterat sitt missbruk istället för deras barn.

Alling (2011) beskriver en känsla av att ingen vill ha honom. Detta kan uppfattas som att både hans självbild och tankesätt påverkas negativt. Enligt kognitiv teori blir ett kognitivt schema starkare ju mer det används. Utifrån Allings (2011) erfarenheter har således hans själv-schema med negativa innehåll stärkts i och med upprepade negativa upplevelser (Parrish, 2012).

Alakoski (2006) beskriver att hennes föräldrar "försvinner" psykiskt när de druckit alkohol och inte finns där för sina barn. Denna erfarenhet skapar ett själv-schema med självbilden av att inte vara viktig och prioriterad, som efter upprepade gånger befasts och internaliseras (Perris, 1996).

I samtliga självbiografier kan vi se att relationen till den missbrukande föräldern ofta var bristfällig då föräldern prioriterade missbruket i första hand och barnets behov kom i andra hand. Utifrån den kognitiva teorin (Parrish, 2012; Perris, 1996) uppfattar vi att barnen i självbiografierna ansåg att den bristfälliga relationen till föräldrarna var normal utifrån barnens sätt att uppfatta deras situation och miljö, trots att personer utifrån inte ansåg att det var normalt eller att det var bra för barnen.

Enligt kognitiv teori (Parrish, 2012; Perris, 1996) skapas känslor och beteenden ursprungligen från våra tankar. Detta kan således förklara de negativa känslor med skuld och skam som förekom hos samtliga författare. Utifrån kognitiv teori bedömer en

individ en viss situation utifrån grundläggande uppfattningar som hen fått från tidigare upplevelser. Vi kan följaktligen se att samtliga författare tidigt lärt sig, genom bland annat interaktion med den missbrukande föräldern, att de är annorlunda och mindre värda. Detta är en erfarenhet som sedan blir till en grundläggande sanning för individen, och således konstrueras själv-scheman som innefattar negativa bilder om självet (jfr Parrish, 2012; Perris, 1996).

6.2 Analys utifrån anknytningsteori

Enligt anknytningsteorin skapas minnen och förväntningar hos barnet utifrån föräldrarnas gensvar på barnets signaler, varför vi tolkar det som att barnets självbild hänger ihop med relationen till den missbrukande föräldern (Broberg, Granqvist, Ivarsson, & Mothander, 2006).

Vi tolkar det som att samtliga författare till självbiografierna har haft en bristande anknytning till den missbrukande föräldern, dock har vissa även haft en trygg och god relation till den icke-missbrukande föräldern. Det är dock rimligt att anta att anknytningen till den missbrukande föräldern påverkat författaren trots god anknytning till den icke missbrukande föräldern.

En bristande anknytning kan enligt (Bowlby, 2010) innebära att barnet ofta visar känslor av nervositet samt att de känner en oro över att skiljas från sin förälder. Vidare kan en otrygg anknytning frambringa en känsla av osäkerhet om föräldern är ambivalent i sitt beteende och exempelvis är nykter och tillmötesgående ibland, och frånvarande och onykter ibland (Bowlby, 2010). I samtliga självbiografier identifieras känslor av osäkerhet och nervositet hos författarna.

Känslor av att vara otillräcklig som redovisats i resultatet kan kopplas till en otrygg, ambivalent anknytning där svårigheter att tro på sig själv är sammankopplade med att barnet haft svårt att veta vad hen kan förvänta sig av föräldern på grund av dennes inkonsekventa beteende. Vidare kan även de känslor av skam och skuld som samtliga författare beskriver kopplas till en otrygg anknytning (jfr Bowlby, 2010).

I Alakoskis fall finns en koppling till ett otryggt undvikande anknytningsmönster där en form av deaktivering av anknytningssystemet utvecklas som ett försvar mot att bli avvisad. Detta yttrar sig bland annat i svårigheter med att visa sina känslor och egna

behov. Ett exempel är när hennes föräldrar inte ser till barnens behov på grund av att de konsumerat alkohol. Hon vill berätta för sina föräldrar att hon är trött, hungrig och ledsen. Istället är hon tyst och hon säger ingenting till föräldrarna. Ett otryggt undvikande anknytningsmönster kan uppstå om föräldern är avvisande eller känslomässigt otillgänglig på grund av exempelvis psykisk sjukdom eller känslomässiga problem (Hart & Schwartz, 2010). I Alakoskis fall stämmer detta då hennes föräldrar var otillgängliga och känslomässigt avvisande då de missbrukade alkohol (Alakoski, 2006).

7. Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur uppväxten med en alkoholmissbrukande förälder skildras i sex olika självbiografier utifrån författarnas egna perspektiv. Detta har gjorts med hjälp av ett narrativt perspektiv samt utifrån teorierna anknytningsteori och kognitiv teori.

7.1 Diskussion av resultat och analys

Vårt syfte var att undersöka hur en uppväxt med missbrukande förälder/föräldrar skildras i sex olika självbiografier utifrån författarnas egna perspektiv. Detta skulle göras utifrån frågeställningarna *“Hur beskrivs uppväxten för barn till missbrukande föräldrar från barnets perspektiv i sex olika självbiografier?”* och *“Vilka psykosociala konsekvenser uppger författarna till sex självbiografier att de drabbats av på grund av att de växt upp med en alkoholmissbrukande förälder?”*

Frågeställningarna fokuserar på hur uppväxten beskrivs från barnets perspektiv vilket har redovisats och indelats i temana *självbild, skuld och skam, relationen till den missbrukande föräldern* samt *bristande omsorg*. Studien visar svåra uppväxtförhållanden och berättelserna i självbiografierna visar hur problematiskt det kan vara att växa upp i ett hem där en förälder missbrukar alkohol. Uppväxten hos samtliga författare beskrivs som svår och problematisk med brister i omsorg och en ambivalent relation till den missbrukande föräldern.

I samtliga författares fall är relationen till den missbrukande föräldern ambivalent och präglad av en bristande anknytning. Denna anknytning har negativt påverkat deras självbild och självkänsla (jfr Wennerberg, 2010).

Utifrån kognitiv teori kan vi se att den negativa självbilden är ett resultat av inläring. Uppfattningen de har om sig själva har de lärt sig i samspel med andra människor, de har format sin självbild utifrån hur andra har uppfattat dem (jfr Parrish, 2012).

Med utgångspunkt i resultat och analys kan vi se att de olika teman som identifierats existerar i samverkan med varandra och påverkas ömsesidigt. Exempelvis har självbilderna uppstått i relation till den missbrukande föräldern.

Slutligen bör tilläggas att författarna till självbiografierna och deras böcker är skrivna av personer med ett framgångsrikt liv, åtminstone i yttre mening med karriär etcetera. Det är inte vem som helst som ens kan skriva en självbiografi och ännu mindre få den utgiven av ett förlag. Detta kan ha påverkat resultatet i denna studie. Något som också kan ha påverkat resultatet är det faktum att vi valde bort studier som rör barn som själva blivit missbrukare som vuxna.

7.2 Jämförelse med tidigare forskning

Samtliga författare till självbiografierna beskriver att de kände ett ansvar för den missbrukande förälderns situation och även skuld känslor när något negativt inträffade inom familjen. Vidare beskriver de att de var självkritiska och hade problem med självkänsla och självförtroende. Detta överensstämmer med tidigare forskning som visar på att dessa ansvars- och skuld känslor påverkar barnens förmåga att utveckla en positiv självbild (Haverfield & Theiss, 2014; Wainek, 2014).

I Lindgaards (2005) studie visar resultat att barn till missbrukande föräldrar ofta har en negativ självbild och låg självkänsla. Detta går även att se i våra resultat där samtliga författares självbild ofta präglades av känslor av att inte duga, att vara en "trasig själ", annorlunda eller "konstig".

Även Kroll (2004) visar på att barn till missbrukande föräldrar ofta hade känslor av sorg och att gå miste om ett normalt liv, samt känslor av att vara övergiven och oälskad av föräldern. Vidare uttrycker samtliga författare till självbiografierna att den missbrukande föräldern ofta brast i omsorgen. De beskriver att de fick ta ansvar både för sig själva och föräldern. De fick axla rollen som den ansvarsfulla vuxna då föräldern inte förmådde att göra så. Detta stämmer överens med studien "*Living with an elephant: Growing up with parental substance misuse*" av Kroll (2004).

Allmänna barnhuset (2007) menar att anknytningen mellan barnet och den missbrukande föräldern ofta blir lidande, och att barnet många gånger blir försummat, både fysiskt och psykiskt, vilket även stämmer överens med samtliga berättelser i våra resultat.

Haller & Chassins (2011) studie visar att föräldrar med alkoholmissbruk har ett negativt inflytande på ungdomar och deras anpassning i samhället. I samtliga självbiografier kan vi se att författarna beskriver detta negativa inflytande.

Enligt Socialstyrelsen (2009) kan missbruk hos föräldrar innebära brister i föräldraförmåga och barnomsorg, vilket överensstämmer med vår studie där resultatet bland annat visar att barnen inte blev försörjda med mat och kläder.

Harwin (2008) har gjort en undersökning angående erfarenhets- och hanteringsprocesser kring barn där föräldrarna missbrukar alkohol. I undersökningen framgick att barnen önskade hjälp från utomstående och från samhället, dock visste barnen inte vart de skulle vända sig för att få denna hjälp. Harwin (2008) skriver att barnen önskade hjälp av framförallt skolan, angående bland annat hur de skulle bemöta sina föräldrar.

7.3 Diskussion av metod

Syftet med litteraturstudien är att undersöka numera vuxna barns upplevelser av att växa upp med en alkoholmissbrukande förälder. En kvalitativ ansats är lämplig då vi försöker få en djupare förståelse för en individs berättelser och erfarenheter. Kvalitativ forskning innefattar ofta intervjuer för att få förståelse för ett fenomen. Valet att inte göra en intervjustudie grundas på risken att resultatet kan påverkas av intervjufrågor samt miljö. Det kan även tänkas vara ett känsligt ämne att prata om. Att använda självbiografier som primärdokument ses som en relevant metod då resultatet ger en tydlig skildring av upplevelser från barndomen (Forsberg & Wengström, 2015).

Genom att använda självbiografier som primärdokument i studien får vi reda på individernas erfarenheter på ett djupare plan, då berättelserna skildras på ett detaljerat och ingående sätt. En svaghet med att använda just självbiografier är att berättelserna är subjektiva och kan vara vinklade. Detta kan ske genom att författarna till självbiografierna väljer att inte skriva med vissa delar av berättelserna och/eller utesluter betydelsefulla händelser, vilket leder till att helheten inte klargörs.

Det som medvetet skildras av författarna till självbiografierna är så kallade närvarande berättelser och det vi går miste om är de så kallade frånvarande berättelserna. Frånvarande berättelser är sådana som uteslutits på grund av olika anledningar. En betydande del av människors kognitiva värld är omedveten vilket kan innebära att viktiga händelser, tankar och känslor kan ha exkluderats från de självbiografiska

berättelserna, då dessa kan ha varit omedvetna eller undermedvetna. De berättelser vi valt att analysera kan därför ge uttryck för en selektiv bild (Larsson et al., 2008).

Våra egna förförståelser kan ha påverkat resultatet på så vis att texten i uppsatsen kan ha styrts efter just förförståelserna.

I denna studie används ett retrospektivt perspektiv vilket kan anses problematiskt då författarna till självbiografierna kan tänkas ha ett annat synsätt på sin uppväxt i vuxen ålder. Detta kan påverka resultatet i denna studie.

De tolkningar vi gjort är subjektiva och det är möjligt att det går att göra alternativa tolkningar av vår empiri. Hade vi exempelvis använt oss av andra teorier eller utgått ifrån en annan vetenskapsteoretisk ansats hade vi förmodligen fått syn på andra resultat.

7.4 Förslag på vidare forskning

I studien framkommer svårigheter med att få stöd och hjälp utifrån. Detta på grund av att problemet ofta är dolt. I många fall kände barnen en lojalitet gentemot den missbrukande föräldern och ville inte svika denna genom att berätta för någon utomstående om missbruket. Detta i kombination med att det upplevdes som en skamlig familjehemlighet medförde att problemet inte blev synligt för utomstående. Därför är det av vikt att professionella inom socialt arbete, skola och andra verksamheter förses med kunskap om hur dessa skall upptäcka om ett barn far illa. I och med att problemet ofta är dolt behövs nya synsätt för att kunna urskilja dessa barn. Exempelvis kan det vara fördelaktigt att medvetandegöra och utbilda personal angående hur dessa problem kan påverka barn. Samt vilka psykosociala konsekvenser och beteenden som är vanligt förekommande för dessa barn med missbrukande föräldrar. Förslag till vidare forskning är att undersöka vanligt förekommande beteenden för barn i dessa situationer.

Ytterligare ett förslag är att identifiera vilka skyddsfaktorer/styrkor som vissa barn till missbrukande föräldrar besitter.

Referenslista

Alakoski, S. (2006). *Svinalängorna*. Albert Bonniers Förlag.

Albert Bonniers Förlag. Hämtad: 18-05-14 från:

<http://www.albertbonniersforlag.se/bocker/skonlitteratur-allmant/s/svinalangorna> .

Alling, M. (2011). *Kriget är slut*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Bernler, G., & Johnsson, L. (2001). *Teori för psykosocialt arbete*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Bokförlaget Forum. Hämtad: 18-05-14 från:

<http://www.forum.se/bocker/skonlitteratur-allmant/k/kriget-ar-slut>

Bookmark Förlag. Hämtad: 18-05-14 från:

<http://bookmarkforlag.se/forfattare/alex-schulman/>

Bowlby, J. (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: natur & kultur.

Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T., & Mothander, P. R. (2006). *Anknytningsteori - Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Connors-Burrow, N., McKelvey, L., Pemberton, J., Mesman, G & Holmes, K. (2015). Buffering the negative effects of maternal alcohol problems on child behavior. *Journal of family psychology*, 29(4), 576 –584.

Crafoord, B. (2000). *Alkoholist med rätt att leva Berättad för Maja Elmér*. Höganäs: Produktion: Globograf AB.

Dahlborg, E & Lyckhage, G. (2015). *Jämlik vård: normmedvetna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Dahlin, D. (2008). *Skammens boning*. Ordfront.

Danielson, E. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I. M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: från ide till examination inom omvårdnad*. (s.163-173). Lund: Studentlitteratur.

Forsberg, C., & Wengström, 7. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier – Värdering, analys och presentation*. Stockholm: Natur & Kultur.

Gustafsson, S. (2006). *Maskrosungen*. Malmö: Bra Böcker AB.

Haller, M., & Chassin, L. (2011). The Unique Effects of Parental Alcohol and Affective Disorders, Parenting, and Parental Negative Affect on Adolescent Maladjustment. *Merrill-Palmer Quarterly*, 57(3), 263–292.

Hart, S., & Schwartz, R. (2010). *Från interaktion till relation - om anknytningsteori*. Stockholm: Liber.

Harwin, J. (2008). Focusing on Parental and Young People's Substance Misuse: Exploring the Links. *Child Abuse Review*, 17(6), 365–370.
doi: 10.1002/car.1051.

Haverfield, M., & Theiss, J. (2014). A theme analysis of of experiences reported by adult children of alcoholics in online support forums. *Journal of family studies*, 20(2), 166-184.

[doi:10.7282/T3WQ05T7](https://doi.org/10.7282/T3WQ05T7)

Kroll, B. (2004). Living with an elephant: Growing up with parental substance misuse. *Child and family social work*, 9(2), 129-140.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

- Lagerberg, D., & Sundelin, C. (2000). *Risk och prognos i socialt arbete med barn Forskningsmetoder och resultat*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Larsson, S., Sjöblom, Y., & Lilja, J. (2008). *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Författarna och studentlitteratur.
- Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Linderborg, Å. (2008). *Mig äger ingen*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Lindgaard, H. (2005). Familier med alkoholproblemer – gör det en forskel for børnenes voksenliv? *Nordic Psychology*, 57(2), 107-130.
- Meeuwisse, A., & Swärd, H. (2002). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Författarna och Bokförlaget Natur och Kultur.
- Parrish, M. (2012). *Mänskligt beteende Perspektiv inom socialt arbete*. Författaren och Liber AB.
- Perris, C. (1996). *Kognitiv terapi i teori och praktik*. Stockholm: Natur och kultur.
- Schulman, A. (2016). *Glöm mig*. Stockholm: Bookmark Förlag.
- Socialstyrelsen. (2013). *Barn som anhöriga - Konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter, eller avlider*. Hämtad från Socialstyrelsen: <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19114/2013-6-6.pdf>
- Socialstyrelsen. (2009). *Barn och unga i familjer med missbruk - Vägledning för socialtjänsten och andra aktörer*. Hämtad från Socialstyrelsen: <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17866/2009-12-15.pdf>
- Socialstyrelsen. (2017). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende Stöd för styrning och ledning*. Hämtad från Socialstyrelsen:

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20778/2017-12-23.pdf>

Statens folkhälsoinstitut. (2008). *Barn i familjer med alkohol- och narkotikamissbruk*. Umeå: Statens folkhälsoinstitut.

Stiftelsen allmänna barnhuset. (2007). *Att knyta an, en livsviktig uppgift. Om små barns anknytning och samspel*. Hämtad från Stiftelsen allmänna barnhuset:
<http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2007/02/Att-knyta-an-en-livsviktig-uppgift.pdf>

Waniek, K. (2014). Reversed “betrayal funnel”. A case of a childrens home inmate who suffers from being disloyal to her alcoholic family. *Qualitative sociology review*. 10(1), 60-78.

Wennerberg, T. (2010). *Vi är våra relationer - om anknytning, trauma och dissociation*. Stockholm: Natur & Kultur.

9. Bilaga

Databas	Sökord	Antal träffar	Utvalda artiklar
PsycINFO	Alcoholic parent AND adult children of alcoholics	239	1
PsycINFO	Children of alcoholics AND self esteem	30	1
SocIndex	Parental alcohol abuse AND child welfare	84	1
SocIndex	Children of alcoholics AND families	449	1
SocIndex	Child psychology AND psychology of alcoholism	485	1
SocIndex	Parental drug abuse AND effect on children	206	2
SocIndex	Parental drug abuse AND effect on children, avgränsning, år: 2000 till 2018	158	1